

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 100
תמוז תשע"ו

מוקד העירוב השכונתי
בני ברק
054-84-83-320

השמחה היתה ניכרת על פניהם של הילדים, חלקם כבר קראו חלק מגליונות "תיקוני עירובין" ראו שיש מקומות עם בעיות ממש, ויש מקומות פסולים. כדרכם של אנשים שאוהבים למצוא הערה, כולם המתונו לרגע שימצאו איזה בעיה, לסמן אותה בדף המחולק, ובעיקר לדעת כיצד עושים עירוב כהלכה ונשמרים מכל פקפוק ושאלה.

הסיור היה מחולק לשנים, בתחילה פנו לבדוק עירוב שכונתי עם לחיים, שבו החוטים קשורים כהלכה ומתוחים היטב, והבעיות הן בדרך כלל בדברים הדורשים ידע והבחנה יותר עמוקה, כמו בבדיקת מיקום הלחיים, או בפירצה קטנה. ולאחר מכן בדקו עירוב עירוני ועירוב של ישוב, שבהם הבעיות (כאשר ישנן) הן יותר ברורות ופשוטות, כמו עמוד עקום וחוט שוקע, תל המתלקט וכ'.

מיד כשהגיעו הילדים למקום העירוב, עלו קריאות שונות מפייהם, זה אומר העמוד עקום, וחברו מסביר לו שכיון שיש לחי לפני העמוד, א"כ הלחי הוא המתיר את צורת הפתח, הלחי נחשב העמוד וע"י דין גוד אסיק מחיצתא נידון כאילו הוא מגיע עד החוט, ואין צורך בעמוד אלא לשימוש טכני לקשירת החוט. לעומתם צעקו ילדים אחרים שהלחי אינו במקום הנכון, כיון שהעמוד עקום, וא"כ שוב צריך לסמוך על העמוד, והרי העמוד עקום. האחרים טענו יש כאן בעיה מספר 6, שיש שיחים צמוד ללחיים. המלמדים והשליח של מוקד העירוב סיכמו יחד את הבעיה הנכונה, וכל הילדים רשמו בדפים את ההלכה, בנוגע לעמוד והלחי הזה.

לחיים טמונים באדמה, ותל המתלקט תחת החוט

לאחר מכן עברו לעמוד הבא, היו בו לחיים שקועות באדמה, מיד היו ילדים שהצטיידו מראש בכלים המתאימים, במודד מטר, ומכשיר פלס, מדדו את גובה הלחי, והוא רק 70 ס"מ. והכריזו בקול לרשום בעיה מספר 23. בהמשך המסלול עברו לעירוב העירוני, ושם היה חוט שעובר על תל המתלקט גבוה כארבעה מטרים! הילדים רשמו בדפים את הבעיה מספר 18, תל המתלקט תחת החוט. בין הילדים היו כמה שטיפסו ועלו לראש התל למדוד כמה גובה נשאר בין החוט לקרקע, התל היה כ"כ גבוה שכבר היה להם ספק שמא אין יי טפחים בחלל שתחת החוט, ואז צורת הפתח פסולה.

הילדים מודדים את גובה החוט מקרקע התל

הילדים הופתעו מגודל הבעיות שהם גילו בעירובים

כך עברו ילדי החיידר עם המלמדים שהדריכו אותם על הנידונים ההלכתיים, ועברו מעמוד לעמוד, ללחי ולחוט, התחילו בעירוב שכונתי, ועברו לקטע מעירוב עירוני, וסיימו בקטע בעירוב של מושב.

לא בכל מקום היו בעיות, ואז הילדים סימנו ✓ אבל עדיין העירוב אינו כשר, הסביר אחד המלמדים, מפני שבשביל שיהיה מותר לטלטל, צריך שכל ההיקף יהיה מושלם. ואם עמוד אחד או חוט אחד פסול, אסור לטלטל בכל מקום שבהיקף, בין ברחובות, ובין בחצרות אם אינן מוקפות בגדר כשרה בפני עצמן.

הילדים היו מופתעים מאוד מגודל הבעיות שנמצאו, לא רק בעיה אחת ולא שתים, לא רק בעמוד אחד ולא בחמש. ארבעים סימונים של בעיות הם גילו

להוצאת גליון המאה... ואחד

בהודאה ובשבח לקל גומר עלי, שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה. ברחמי וברוב חסדיו זיכה אותנו ה' יתברך, להגיע להוצאת גליון המאה של "תיקוני עירובין", גליון שבועי המכיל הלכות ופירושים, עצות וסיפורים, בהלכות עירובין המורכבות, ובפתרון עשייתם כהלכה, בצורה טובה.

אנשים שואלים מה יהיה בגליון המאה, האם הוא יהיה צבעוני, יהיה בו מבצע מיוחד או סיפור מיוחד. הו"ל אומרים (גמ' חגיגה), על הפסוק ושבתם וראיתם וכו' בין עובד אלוקים לאשר לא עבדו, מהו אשר לא עבדו, אלא אינו דומה השונה פרקו מאה פעמים, למי ששונה פרקו מאה ואחד פעמים. מהו ההבדל הגדול כל כך בין מאה למאה ואחד, עד כדי שההבדל הזה נקרא בין עובד אלוקים לאשר לא עבדו. ידוע הביאור, שיש מושג שאדם שואף ומתאמץ להגיע למאה, מספר עגול ומרשים, ואז נחה דעתו ואינו ממשיך יותר. בצורה כזו מוכח שאינו עושה מחמת שהוא עובד אלוקים, שהרי רצון ה' שימשיך הלאה, אלא שאיפת ההצלחה היא זו שהביאה אותו ללימוד מאה פעמים, ודי לו בזה. לעומת זאת אם הוא ממשיך גם מאה ואחד והלאה, מוכח שסיבת לימודו היא לעשות רצון ה'.

לפי דברים אלו אין לנו מה לעשות באופן מיוחד בגליון המאה, אלא להוסיף ולהתפלל שנוכה להמשיך הלאה, בגליון מאה ואחד, ומאתיים ואחד. וכן להצליח בשיעורים ובתיקון העירובים. עד הנה עזרונו רחמך, ולא עזבונו חסדיך, ואל תטשנו ה' אלוקינו לנצח, ועוד יוסיף עמנו כאלה וכאלה, להגדיל שמו הגדול שנקרא עלינו.

סיור מודרך של בדיקת עירובין לילדי התלמוד תורה

בשבוע זה היה דבר חדש במוקד העירובים – סיור מודרך של בדיקת עירובים לילדים. זו הפעם הראשונה שעושים דבר כזה, ואנו מקוים שיהיו עוד הרבה הזדמנויות כאלו. ילדי כיתות ז' בתלמוד תורה "אור וזרח" בני ברק, למדו בתקופה האחרונה במסגרת הלימודים, משניות מסכת "עירובין", בהנהגה עמוקה ורחבה. המלמדים היקרים השקיעו הרבה, כדי להסביר לילדים את כל המושגים המורכבים שבמסכת עירובין, ולקראת סיום המסכת ערכו להם רשימה של שמונים מושגים, שכל ילד היה צריך לכתוב הסבר לכל דבר. כמו כן הביאו ת"ח העוסקים בעירובין, שסיפרו להם מהדברים שאירעו להם בבדיקת העירובין, כגון מהבעיות שהתגלו בישושים שונים, וכן לימדו על מדידת התחומין בזמנינו ע"י מפות מודיקות. ולסיום נערך טיול לכל ילדי כיתות ז', לצאת אל השדה לראות את העירוב מקרוב, ללמוד את ההלכות המתקיימות בו כהלכה, ולגלות אם יש דברים שאינם כהלכה, או שהם שנויים במחלוקת, לפי הדינים וההלכות שלימדו אותם.

הילדים בודקים את העמוד ויושבים בדפים

הילדים מסמנים ברשימות הבעיות המצויות בזמנינו

בתחילת הסיור חילקו לתלמידים דפים עם רשימה של כארבעים בעיות המצויות בעירובים בזמנינו, ובמקביל טבלה עם משבצות, שסימנו בהם את הדינים והבעיות שהם בדקו. אם היתה בעיה, יצינו את מספר הבעיה. ואם לא היתה בעיה, יסמנו סימן של כשר.

במשך שלש שעות, שחלק מהן אפילו היו בעירוב השכונות. היו ילדים שנגשו בדאגה לשליח של מוקד העירוב, ושאלו האם גם בבני ברק המצב הוא כ"כ נורא. אמר להם השליח שהוא בכונה לקח אותם למקום שיש בעיות, כדי שיהיה להם מה לראות וללמוד. בבני ברק העירובים השכונתיים עברו מהפך גדול בחמש שנים האחרונות, וכיום המצב טוב, כמעט בכל השכונות, וזה הולך ומשתפר כל הזמן, אבל מחוץ לבני ברק יש הרבה מקומות שיש בעיות חמורות בעירוב, כמו שראיתם פה.

זה כבר לא רק בסיפורים של הגליונות, שמי יודע מאיזה מקום נידח הם באו, אלא הנה הם כאן לנגד עינינו, בעירוב של עיר ידועה מאוד. כמובן שלא כל העיר מלאה בעיות, המוקד מכיר את העירוב, והוא ידע להביא אותם אל הקטע היותר בעייתי, כדי שהם יוכלו ללמוד ולרכוש את הידיעות, אבל זה לא מועיל שיש בעירוב קטעים טובים בלי בעיות, כאמור כל העירוב הוא יחידה אחת, ואם יש קטע בעייתי, עמוד אחד בכל העיר פסול, אסור לטלטל בכל העיר, [מלבד מקומות שמוקפים בנפרד].

הילדים קלטו חזק מאוד את המסרים החשובים, גם את לימוד ההלכות במישור המעשי, שבו הם יוכלו לבחון בעצמם עירובים, כשהיו במקומות מגוונים ברחבי הארץ, וגם את חומרת האיסור לסמוך על עירובים שאינם ברמה טובה, כי גם אם האחראי מתקן את כל החוטאים, מספיק שחסר לו ידיעות הלכתיות, פיקוח או תקציב מרווח, או שלא עירניים לבעיות המתחדשות וכבר העירוב מלא בעיות והוא נפסל ממש.

הילדים גילו שהלחי אינו מתחת החוט

במקום נוסף בעירובים, הגיעו לעמוד של חשמל עקום מאוד, וחוט העירוב היה קשור מעליו. הילדים צעקו שהעמוד עקום מאוד, אבל מיד שמו לב שיש לו לחי, ואז אין צורך בעמוד כאמור, אלא שבדקו וגילו דבר נורא, הלחי אינו מתחת החוט בכמה סנטימטרים! והילדים רשמו בדפים בעיה 21, הלחי פסול.

מכשיר המדידה שהמציא הגר"י דוידזון שליט"א

אחד הילדים מנכדיו של הגר"י דוידזון שליט"א, ה' יאריך ימיו וירפאהו, אשר מסר נפשו ממש לעשיית עירובים שכונתיים, לפני כארבעים שנה, בזמנים שלא היה שום תקציב ולא היו אמצעים טובים, הוא היה קושר חוטאים לבנינים ומעמיד לחיים, ודואג ללמד את העוסקים בעירובים לבדוק שהלחים יהיו מכוונים מתחת החוט. הוא הראשון שהמציא מכשיר לבדיקת מקום החוט. המכשיר שבנה הרב דוידזון שליט"א בנוי מברזל שמחובר בראשו פלס קטן, ובתחתיו ראי, ובאמצע מחוברים שני ברזלים כעין ברגים, שצריך לראותם בראי בנקודה אחת זה מעל זה, ויחד עם זאת לראות בפלס שהמכשיר ישר, ואז

המכשיר העתיק שיצר הגר"י דוידזון

ניתן לדעת את מקום החוט, שאם החוט נראה בראי מעל הברגים, סימן שזה מקומו מעל המכשיר. המכשיר הזה שוכלל לאחר הרבה שנים ע"י האחראים על העירוב בקרית ספר, והוא נמכר כיום [במקביל למכשיר הבקבוק והשרשרת].

הדיוק במכשיר המדידה, ולימוד צורת המדידה

הנכד הביא לטיול את המכשיר העתיק המקורי המופיע בתמונה, ובדק איתו את מקום החוט. חבריו ניסו לחקות את המכשיר הזה, ועשה כדוגמתו מעין עם ברגים. אמנם יש לציין שהמכשיר חייב להיות בנוי בדיוק גדול בכמה דברים, כגון שהפלס יהיה מחובר לקרש בזווית ישרה ומדוייקת, שאל"כ לא יהיה ניתן לבדוק שהקרש ישר. וכן שני הברגים חייבים להיות זה מעל זה בדיוק גדול, שאל"כ תהיה סטייה במדידה, וכל סטייה קטנה במכשיר, היא סטייה גדולה במקום של החוט.

בדקים את הלחי בעמוד העקום

ובאמת לימוד בדיקת החוט היא מקצוע,

וצריך שהאחראים יעשו "שימוש", וילמדו את הבדיקה ממי שמומחה בה. בשבוע זה התקשר אחראי על עירוב שכונתי בירושלים, שביקש לבוא ללמוד את הבדיקה במכשיר הבקבוק והשרשרת, כיון שהוא בדק בצורה אחרת וגילה לאחר זמן שהיתה לו טעות. לכן כדי שלא יצא ח"ו מכשול, יש להקפיד ללמוד את הבדיקה ע"י מומחה, ולא ללול בלימוד זה.

חוט קשור לברזלים של חממה

המקום האחרון בסיוור היה במושב מסויים במרכז הארץ, הגיעו למקום שהאחראי קשר את החוט של העירוב לשפיץ של חממה, במקום לראש עמוד. הרי במצב כזה, אין עמוד מתחת החוט, ובצורת הפתח צריך קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן (שו"ע סי' שס"ב סי"א). השליח של מוקד העירוב שאל אותם, מי יכול להסביר מה היה סבור האחראי שעשה טעות כזו, האם הוא חשב שמוספיק להקיף את המושב בחוטאים, לא הדין שצריך שהחוטאים יהיו צורת פתח, או שיש פה איזה הסבר. אחד המשתתפים טען לזכותו, שהברזל של החממה מחובר מעל שני עמודים, וא"כ הוא עצמו נחשב צורת הפתח, והוא חיבר את החוט של העירוב לצורת פתח, וכך שתי צורות הפתח מתחברות. זה נשמע טענה טובה, אבל זה ודאי פסול, מפני שבאמת כאשר יש שתי צורות פתח כהלכתן, הן מתחברות ויוצרות עירוב, אבל בקשירת החוט לאמעצ של צורת פתח, החוט אינו כשר, והוא אינו צורת פתח, א"כ הוא לא חיבר שתי צורות פתח, אלא הוא חיבר "חוט" בלבד, כי חוט שאין לו עמוד מתחתיו, הוא חוט ולא צורת פתח.

השליח של מוקד העירוב, אמר להם הסבר אחר מה חשב האחראי. אם נתבונן נראה שיש לחממה ברזלים כעין שער, והחוט קשור לנקודה הכי עליונה של העיגול של השער, לפיכך סבר האחראי שאפשר להחשיב כאילו כל השער זה עמוד רחב, שבפנים הוא חלול, ואז החוט שנמצא על השפיץ של השער, הוא כאילו מעל עמוד. טענה כזאת נשמעה מפי אחד האחראים באותו מקום, לגבי חוט שהיה מעל עמוד חשמל בלי לחי, וכנראה זו היתה כוונתו גם כאן. אבל הרבנים שנשאלו על כך אמרו כולם, שזו טעות ממש, כיון שאי אפשר להחשיב אותו לעמוד, אלא כאשר יש לבדו מתחתיו, וכאן המרחק בין העמודים הוא כמה מטרים, ובפרט שגם כשיש לבדו, נוקטים שאי אפשר להחשיב חלל לעמוד, כיון שלבדו רק נידון כמי שאינו פרוץ, ואינו נדון כאילו מלא ממש [וזה שונה ממש"כ הפוסקים לגבי לבדו באבן יוצאת ואבן נכנסת, שזה לבדו בשתי, וכאן זה לבדו בערב, ואכמ"ל]. הילדים חיפשו איזה פסול זה מתוך הרשימה, חוט שאינו מעל עמוד ואין תחתיו לחי, והם לא מצאו כזה פסול. שאל אותם המלמד איך אתם מגדירים את הפסול הזה, אי אפשר לומר שזה מן הצד, כי זה בכלל בלי עמוד. והילדים הגדירו "זה לא צורת הפתח", וכך רשמו בדף "אינו צורת הפתח".

לסיום הכרזו ואמרו לכל הילדים, מי שיתארח הוא או משפחתו או אחד מחבריו, ביישוב הזה, תגידו לו שאסור לטלטל שום דבר מחוץ לבית, לא תינוק ולא מפתח, לא טישו ולא ספר, לא לנשים ולא לקטנים, כי אין פה עירוב!

לצערנו הבעיות מצויות בהרבה מקומות, שלא משקיעים בפיקוח מקצועי ונכון, והעוסקים מחדשים חידושים, או ממצאים פתרונות, שאינם ע"פ ההלכה שנפסקה ע"י הרבנים מורי ההוראה. וגם אם יש רב של ישוב שהכריע להתיר, ברור שאין לנו אלא הוראות רבותינו. וכל שכן במקומות שהאחראי אינו יודע להבחין בבעיות, ואינו יודע את ההלכות ביסודיות, שקרוב לוודאי שיש בהם דברים פסולים, שהרי לא יתכן כשרות שמונהגת ע"י מי שאינו בקי בהלכותיה. ולכן מוטל עליו לברר היטב לפני שנוסעים לשבתות, האם יש עירוב מפוקח כהלכה, בידי אדם ירא שמים שיודע לנו שהוא בקי בהלכות ובפרקטיקה המעשית. וצריך לקחת בחשבון כשנוסעים, שלא מטלטלים דבר כלשהו מחוץ לבית, ולהתארגן עם התינוקות ועם המאכלים בהתאם לכך, שלא יצטרכו לטלטלים.

בדיקת העירובים בישובים ע"מ ללמד הלכות עירובין

בשבוע זה המשיכו במוקד העירוב, גם בפרויקט בדיקת העירובים ברחבי הארץ, שנודע לסייע לעוסקים בעירובים בהדרכה הלכתית, שידעו את ההלכות בצורה נכונה. יש אחראים שיוודעים רק את יסודות הדינים, וחסר להם הרבה

עשיית מדרגה ד' טפחים באמצע תל המתלקט

הבודק חיפש דרך לסייע לו לפתור את בעיית התל, נוגש קרוב ומדד אותו, בצד אחד של הערימה, התל היה עשוי מחתיכות גדולות של בטון, וצורתו הייתה כעין מדרגות שיש בהם רוחב ד' טפחים, ואין במדרגה אחת גובה י' טפחים. ובה הבודק פסק לו להקל ע"פ הרמ"א (סי' שנו"ח ס"ב) שכאשר יש מדרגה רחבה ד' טפחים, היא מבטלת את המחיצה, וכאן זה ישמש לקולא שאין מחיצה תחת צורת הפתח (דלא כשיטת הגר"א שמצרפים את כל הד' אמות).

אלא שעדיין יש בעיה מחמת הצד השני של הערימה שהיה בה שיפוע מסודר של עפר, בשיעור תל המתלקט, והרי צד זה לבד ג"כ נחשב למחיצה, והוא לא יכול לפנות אותה. לפיכך הציב הבודק שני פתרונות, שיש הבדל הלכתי ביניהם. האפשרות הקלה לקחת מעדר ולעשות באמצע השיפוע מדרגה רחבה ד' טפחים, באופן שמחתה ומעליה אין בתל גובה י' טפחים, וזה יבטל את המחיצה, ע"פ הכלל של הרמ"א הנ"ל.

אמנם יש בזה מחלוקת, משום שבמשנ"ב (סי' שס"ב ס"א בה"ל ד"ה שעשה) מבואר שנקט שיש חילוק בדין זה בין מחיצה לתל, ודברי הרמ"א הם רק לגבי צירוף של מחיצות, ולא בצירוף של תל, כלומר שאם יש תל משופע, עם מדרגה ד' טפחים באמצע, ובס"ח הוא מתלקט ועולה לגובה י' טפחים בתוך ד' אמות, [כגון שהשיפוע שלו תלול יותר], דינו כמחיצה. והחזו"א (סי' קי"א סק"ד) חולק וסובר שגם תל אינו מצטרף בתוך ד' אמות, אם יש באמצע מדרגה רחבה ד' טפחים. וא"כ לכאורה לדעת המשנ"ב יהיה לתל הזה דין מחיצה. [ועיין לעיל גליון _ שהבאנו מחלוקת בהגנת דברי המשנ"ב, מה נחשב תל ומה נחשב מחיצה, שהרי גם תל הוא מחיצה, וגם מחיצה יכולה להיות בשיפוע, וא"כ האם שיעור השיפוע יבדיל בין תל למחיצה, וא"כ מהו השיעור. והבאנו שיש אומרים שהחילוק הוא למי התל משמש למחיצה, לגבי העליונים שמעל התל הוא נידון כתל, וכלפי התחתונים הוא נחשב מחיצה. ויש לעיין ולדון הרבה בחידוש זה, ועכ"פ לפי דבריו, יהיה לתל במקרה זה דין מחיצה (שגם למשנ"ב אינו מצטרף כשיש בו מדרגה). מפני שאין הנידון הוא כלפי צורת הפתח שנמצאת בקרקע התחתונה. אמנם למעשה צ"ע אם לסמוך על חילוק זה].

פתרון שני שיועיל לכו"ע, בלי לפנות את התל, שכאמור אינו יכול לפנות. אמר הבודק לאחראי שיקרא שוב לטרקטור, שיוסיף חול מהסביבה, ויעשה לתל שיפוע ארוך וחלש, שלא יהיה מתלקט י' טפחים מתוך ד' אמות, ובצורה כזו אין לו דין מחיצה ואינו פוסל כלל, למרות שגבהו כשני מטרים. אלא שצריך בשביל זה שטח כחמשה מטרים, לפרוס את השיפוע של התל.

רב היישוב ביקש שמוקד העירוב יבוא לבדוק את העירוב

ישוב נוסף בצפון הארץ, ששמו ידוע מאוד בעקבות הפרשיה הארוכה שהיתה עליו בשנים האחרונות, שעמדו לבנות בו מאות יחידות דיור לציבור החרדי, ולצערנו זה עבר ליעוד לציבור החילוני. במרכז הישוב הישן הקיים שם, יש משפחות בעלי תשובה, ובית כנסת פעיל עם שיעורי תורה, והרב ביקש ממוקד העירוב שיבוא לבדוק את העירוב שנעשה שם במשך השנה וחצי האחרונות. הרב הכיר את מוקד העירוב, ע"י יום עיון לבודקי העירובים שנערך בשנה שעברה בירושלים, וקנה חלק מהחוברות שיצאו לאור בענינים ההלכתיים, וכעת הוא עורך שנראה לו שיש ליקויים בעירוב, ונחוץ מאוד שנבוא לבדוק.

הבודק הרגיש בטלפון את נחיצות הענין ואת גודל הרצון הטוב, ויצא לשם מיד למחרת. העיר הוא כאמור בתהליכי בניה בגודל עצום, פי חמש מהשטח של הישוב הישן, ובכל מקום שבונים יש קשיים גדולים לתקן את העירוב, כיון שכל שבוע המשאיות והפועלים קורעים חוטים, פורצים גדרות במקומות חדשים, או בונים גדרות חדשות מתחת צורות הפתח, וגם שערי האתר המשמשים בדרך כלל למחיצה של העירוב, לפעמים נשארים פתוחים ולפעמים שבורים. והאחראי צריך להשקיע שעות רבות, לסדר כל יום שישו את כל הבעיות ובחלקן צריך להמתין ולתקן רק סמוך לשבת לאחר שילכו הפועלים ויוכל לחסום את הפירצות בקרשים וברזלים שונים.

הלכות נוספות, ובפרט את ההבחנה בבעיות המתחדשות, לשים לב שעמוד רחוק מעט מהגדר, מהווה פירצה שצריך לסתום אותה, או לדעת שאם החוט עובר על מבנה צריך להוסיף עמוד לעקוף אותו, או להעמיד לחיים, וכיצד מעמידים את הלחיים במקום הנכון שלא יהיה גג המפסיק. וכן תל עפר גבוה י' טפחים, מהווה מחיצה תחת צורת הפתח, וכן שלא יהיו ענפים המסיטים את החוט, למתוח את החוטים שלא יהיה חוט שוקע ומתנדנד, ועוד עשרות הלכות שלא מקפידים עליהם מתוך חוסר ידיעה.

במקביל יש מקומות שהאחראי מבין את ההלכות, ומ"מ הם לא מוחלטים אצלו, וכאשר קשה לו למצוא פתרון, הוא משאיר את הדבר כמות שהוא, עם הבעיות ההלכתיות שלו. יש מומחים שטוענים שמפני זה צריך לדרוש שהפועל המתקן יהיה אחר מאשר הבודק, כדי שהבודק לא יתעצל בתיוקונים. משום שכאשר הבודק צריך לתקן בעצמו, הוא מיקל על דברים מסוימים שלא צריך לתקנם, או אומר לעצמו שמספיק להניח איזה גדר או קרש בלי להבר אותה. משא"כ כאשר יש פועל שמתקן, הבודק לא יקל בשביל הפועל, אלא ידרוש ממנו לתקן את כל הדברים בצורה טובה. והנה בעיקרון זה דבר נכון, אבל מתוך הנסיון בעשרות ישובים בארץ, המציאות אינה מאפשרת לעשות כן, מפני שאין תקציב מרווח לעשיית העירוב, ובמקרה הטוב משלמים לבודק כמה מאות שקלים לחודש על כל הבדיקה כולל התיוקונים הרגילים, ולכן יש הרבה תיוקונים שהוא נוקט לעשות מאילתורים של קרשים, וקשירת חוטים וחביות, ולא שייך לבקש מפועל לבוא לחפש את הקרשים ולקשור אותם, הוא לא יטרח בהם, ולא יידע מה צריך לעשות. והאחראים אומרים שיותר קל להם להתאמן ללעשות בעצמם, מאשר לבקש מאדם אחר שיעזור.

בשביל לשפר את המצבים האלו, ויצאים שליחי מוקד העירוב לסורים יחד עם האחראים על העירוב, עם הבודק בעצמו, כדי ללמוד יחד איתו את הדינים המצויים בעירוב שלו, ובתנאי השטח שלו, וללמד אותו פתרונות קלים וכשרים ע"פ הלכה, בצורה בטוחה יותר וטובה.

יש לציין בהרבה מקומות האחראי שמח על הביקור והבדיקה, שנעשית בצורה לימודית ולא ביקורתית. לכולם יש רצון טוב, הם לא מחפשים רק לצאת ידי חובת העבודה, אלא מתמסרים ומשקיעים הרבה יותר מהסכום שהם מקבלים, ובאמות רוצים שיהיה עירוב כשר כהלכה. רק שיש הרבה בעיות מחמת חוסר תקציב, או חוסר אפשרות להתמודד לבד עם התיוקונים המורכבים, המרובים והתדירים.

תל המתלקט תחת החוט

באחד היישובים שהגיעו שלוחי מוקד העירוב, נסעו יחד עם האחראי הבודק, והוא מעצמו אמר שיש לו כמה שאלות שהוא לא יודע איך לפתור אותם. באחד המקומות היה חוט של עירוב, עם בקבוק גדול קשור אליו, כדי שיוכלו לראות אותו מרחוק, ותחת החוט עמוד תל גבוה כשני מטרים, של עפר ואבנים (פסולת בניה) שהטרקטור של השכן שפך והערים בגבול האחורי של החצר, מתחת חוט העירוב. האחראי ידע שיש בכך בעיה, והוא ביקש מאחד התושבים שיש לו טרקטור,

חוט שעובר על תל המתלקט

שיבוא ויפנה את העפר מתחת החוט. הטרקטור הגיע ולא היה יכול לפנות ממנו, כיון שלא מדובר בעפר סתם, אלא בגושי בטון ענקיים. משום כך האחראי השאיר את המצב כמות שהוא, מחוסר ברירה, וכעת שאל את הבודק של מוקד העירוב מה הדין ומה אפשר לעשות. כמו"כ הוא שאל מה הדין במקום אחר שיש לו חוט שעובר מעל העץ, באופן שהענפים לא נוגעים בחוט ולא מנדנדים אותו.

הבודק של המוקד שיבח אותו על השאלות הטובות ועל ידיעותיו, והאחראי סיפר שהוא למד את הדינים האלו בספר על עירובים עם תמונות, ושם כתוב שזה בעיה. אלא שלמעשה המצב נשאר כמות שהוא וכנ"ל.

עירוב לשיעור חזו"א מועיל חלקי גם לשיעור הגר"ח"נ

והנה היו כמה אברכים שהתקשרו למוקד העירוב עם טענה אחרת, שבמקרה זה אפשר לברך לפי כל השיטות, משום שגם לפי שיעור רח"נ העירוב חל ומתיר ללכת לפי השיעור שלו, וכל הנושא בין השיעורים הוא עד איזה מרחק יועיל העירוב להתיר ללכת. וא"כ לגבי הנחת העירוב הרי הוא חל לכו"ע, אלא מה שמוסיף ללכת, הוא רק לפי שיעור חזו"א. ולפיכך ודאי שהמניח עירוב זה, יכול לברך עליו, גם לפי שיעור הגר"ח"נ נאה.

אמנם יש להוסיף ולחלק, שיש אופן שהעירוב לא יחול לפי שיעור הגר"ח"נ, כגון שיניח אותו במקום שמרוחק מהישוב יותר מאלפיים לשיעור הגר"ח"נ, ובתוך אלפיים לשיעור חזו"א. והדיון הוא שאם הניח עירובו רחוק אלפיים ממקומו, אינו חל, כיון שאינו יכול להגיע לעירובו בזמן בין השמשות של כניסת שבת. אבל במקרה זה היה אפשר להניח את העירוב בתוך שיעור הגר"ח"נ (עם האלכסון), ואז הוא יחול גם לשיעור הגר"ח"נ, ויועיל להתיר ללכת עד קרוב לבית הכנסת, ומה שימשיך ללכת סמוך לבכ"ס יהיה לפי שיעור חזו"א.

ככמה מקומות שעברנו בסיוור יחד עם הבודק השבועי, אמר האחראי שהגדר הוא לא היתה בשבוע שעבר, או שנעשית לפני שבוע. ובמקום אחר היתה גדר עד יום שישי, ועכשיו פרצו אותה. באחד המקומות ראו הבודקים

שיש צורת הפתח מאולתרת בתוך האתר, מאחורי גדר איסקוריט טובה, ושאלו את האחראי למה היא נצרכת. אמר להם האחראי שהגדר הוא חדשה משבוע זה, ולא היתה ביום שישי, לכן היה צריך לעשות צורת הפתח. אמר לו אחד הבודקים שהוא יכול לשמוח שעשו לו גדר טובה, אבל מיד הם

הבחינו שהגדר הוא גם עשתה בעיה חמורה, שהיא מקיפה את העמוד שממנו ממשיכה צורת הפתח גדולה שעל הרחוב, והעמוד נמצא בתוך אתר מוקף, שכתב המשנ"ב (סי"ג ס"ק ק"ב) שהוא פסול. וכעת צריך לעשות עמוד חדש מבחוץ, או לפחות לשים לחי רחב על הגדר מבחוץ, באופן שיהיה מכוון מתחת החוט.

במקום נוסף הקבלן עשה קיר אבן, במקום גדר האיסקוריט שלפעמים מתפרקת, היה מקום לשמוח שמעתה יש מחיצה כשרה וחוקה, אבל גם כאן האחראי מעצמו תפס את הבעיה, שהקיר נמוך מהשיעור מעט, וגובהו 95 ס"מ בלבד. [בפרט שעדיין אין מדרכה, ולאחר שיעשו את המדרכה יהיה חסר עוד כעשרה ס"מ. אלא שאז כבר ישתנה גבול העירוב, והוא יכלול עוד שורת בנינים נוספת].

כדי לתקן בעיה זו באופן זמני, קשר האחראי חוט דק של עירוב לאורך הקיר, מעמודו העירוב ועד מקום שהמחיצה גבוהה כשיעור, ובין החוט לקיר יש

כחמש עשרה ס"מ שהוא נידון כסתום ע"י לבד. וזה אחד מהדברים שהוא צריך לחזור ולקשור במסירות כמעט כל שבוע, כיון שהפועלים קורעים את החוט. עוד יש לציין שבמקרים כאלו יש להקפיד שהחוט יהיה מתוח מעט, שלא יתנדנד הרבה ברוח, מפני שמחיצה המתנדנדת

ברוח פסולה. לדעת המשנ"ב והפוסקים עצם הנדנד הוא סיבה לפסול. וצ"ע מהו שיעור הנדנד, ולדעת החזו"א רק נדנדו שמביא למצב פסול פוסל, כגון שנוצר חלל ג' טפחים, או יורד מגובה י' טפחים.

ברכה על עירוב תחומין שמועיל רק לשיעור חזו"א

בענין מה שנכתב בגליון הקודם, לגבי השאלה שנשאלה סמוך לשבת, על הנחת עירוב תחומין בין שני ישובים בצפון הארץ, באדם שנקלע לישוב שלצדו אין בו מנין לתפילות, ורצה ללכת לישוב הסמוך, והמרחק בין קצה הישוב שנמצא בו עד בית הכנסת, הוא כ-2700 מטר, שגם לאחר הפתרון המיוחד להניח עירוב תחומין באלכסון [שהצורה של הריבוע תהיה באופן שהאלכסון, שהוא יותר ארוך ב 40%, יהיה לכיון ההליכה שלו אל בית הכנסת], עדיין המרחק הוא כנראה יותר משיעור הגר"ח"נ נאה, וההיתר מתבסס על שיעור חזו"א לקולא, שיש להתיר במקרה כזה באיסור תחומין שהם דרבנן, לצורך תפילה בציבור וקריאת התורה. ושאל השואל האם יכול לברך על הנחת העירוב, באופן שהוא כשר רק לשיעור חזו"א.

הקוראים החשובים פלפלו בדינים, ויש שהביאו את דברי הפרי מגדים בהלכות סוכה, והובא במשנ"ב (סוף סי' תרל"א), באופן שיש פלוגתא דרבנותא בדין דרבנן, ואין לו סוכה אחרת, יוצא בה ידי חובתו, וברוכי נמי מברך, ועדיין צ"ע קצת, עכ"ל. מבואר שאע"פ שברכה היא איסור דאורייתא (כדעת הרמב"ם), ויש ספק אם יוצא יד"ח, וממילא האם חייב בברכה, מ"מ כיון שבדרבנן הוא יוצא יד"ח בספק, יש לו לברך ע"ז. ולפ"ז לכאורה באופן שמקילים במחלוקת השיעורים ומתירים לו ללכת ע"ז, צריך להיות שיוכל לברך. אמנם המשנ"ב עצמו השאיר את הדיון בצ"ע.

שיעורים לקראת

ימי בין הזמנים

לקראת ימי בין הזמנים הבעל"ט

נערכת סדרת שיעורים על עניני עירובים

עם הבעיות המצויות בזמנינו

השיעור הראשון יימסר בס"ד

ביום שני פרשת מטות – י"ט תמוז

בשעה 7:45

בבית המדרש של תלמוד תורה "אור זורח"

רחוב מלצר – בני ברק

השיעור יימסר בליווי תמונות

מהעירובים בערים וישובים בארץ

קול העירוב

קו שיעורים ועדכונים בעניני עירובים

0799-333-845

לברורים בנושאי עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הגליון:

ניתן לקבל את הגליון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM

